

Z Zakładu Chemii Nieorganicznej
Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Lublinie
Kierownik: prof. dr Andrzej Waksmundzki

HENRYK ROMANOWSKI

Wykrywanie i ilościowe oznaczanie dwuetyloamidu kwasu nikotynowego (kardiamidu, koraminy) w recepturze metodą kolorymetryczną

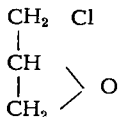
Обнаруживание и количественное обозначение диэтиламида никотиновой кислоты (кардиамида, кораминна) в рецептуре колориметрическим методом

Detection and quantitative determination of diethylamide of nicotinic acid (cardiamide, coramine) in prescriptions by the colorimetric method

Dwuetyloamid kwasu nikotynowego (kardiamid, koramina, stiminol, dynacoryl, eucoran) obecnie najczęściej nazywany kardiamidem, otrzymany w roku 1902 (Weil — 1937) i wprowadzony do leczenia w roku 1924 (Klosa — 1952) szybko znalazł szerokie zastosowanie terapeutyczne i analityczne. Działa on na ośrodkowy układ nerwowy, na mięśnie gładkie, na mięsień sercowy, jako lek pobudzający ośrodek oddechowy (Supniewski — 1947), również jest odczynnikiem na jony Co^{2+} i Cu^{2+} (Welcher — 1947).

Próby na tożsamość dwuetyloamidu kwasu nikotynowego i sposób jego ilościowego oznaczania podane są przez lekospis radziecki (Gossudarstwiennaja Farmakopieja S.S.S.R. VIII — 1949), Sienowa (1950, 1952), Modrzejewskiego (1949), a także są zawarte w Materiałach do Farmakopei Polskiej III (Farmacja Polska — 1952). Próby te jednak nie są specyficzne dla dwuetyloamidu kwasu nikotynowego, nie mogą więc być stosowane do jego jakościowego i ilościowego oznaczania w recepturze. Można się bowiem było o tym przekonać, po zastosowaniu prób z siarczanem miedzi, tanią i na zapach dwuetyloaminy.

Do wykrywania i oznaczania ilościowego dwuetyloamidu kwasu nikotynowego w recepturze metodą kolorymetryczną zastosowano barwną reakcję opracowaną przez W a k s m u n d z k i e g o i R o m a n o w s k i e g o (1954), zachodzącą między epichlorhydrną

Do badań przygotowano leki (mikstury i krople) według przepisów lekarzy, zawierające w miksturze przeciętnie od 3,0 do 10,0 g, a w kroplach przeciętnie od 5,0 do 10,0 g dwuetyloamidu kwasu nikotynowego oraz te same mikstury i krople tylko bez dwuetyloamidu kwasu nikotynowego.

Badania jakościowe

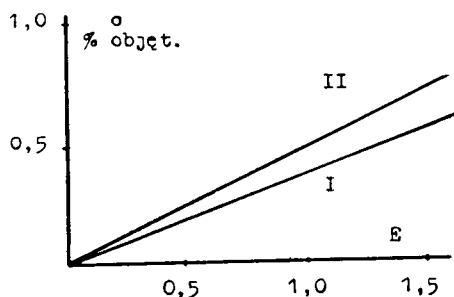
Pobierano 5,0 ml. mikstury względnie 0,5 ml. kropli do kolbki miarowej o pojemności 50,0 ml, dodawano 0,2—0,5 ml. epichlorhydrny i dopełniano spirytusem 95% do kreski (50,0 ml). Następnie całą zawartość po dokładnym wymieszaniu przeniesiono ilościowo do kolbki stożkowej, którą, szczelnie zaopatrzoną w chłodnicę zwrotną względnie w wąską chłodnicę powietrzną, ogrzewano na łaźni wodnej w temperaturze 60—70° przez 6—8 godzin.

We wszystkich badanych próbach, zawierających dwuetyloamid kwasu nikotynowego, roztwory w kolbkach zabarwiły się na kolor czerwony, świadczący o obecności tego związku. W celach sprawdzających i dla udowodnienia, że inne najczęściej stosowane składniki, towarzyszące dwuetyloamidowi kwasu nikotynowego w recepturze, nie reagują z epichlorhydrną, przeprowadzono jednocześnie tzw. ślepe próby z miksturami i kroplami uprzednio sporządzonymi bez dwuetyloamidu kwasu nikotynowego. Próby wykonane w takich samych warunkach, co poprzednie, dały wyniki ujemne.

Oznaczenie ilościowe

Postępując w podobny sposób, jak przy badaniach jakościowych, można przeprowadzać oznaczenia ilości dwuetyloamidu kwasu nikotynowego w miksturach i kroplach. Dużym praktycznym udogodnieniem jest zastosowanie metody kolorymetrycznej podanej przez W a k s m u n d z k i e g o i R o m a n o w s k i e g o (1954),

która umożliwia porównanie zmian natężenia światła i barwy płynów (badanych i porównawczych). Metoda ta polega na pomiarze ekstynkcji (gęstości optycznej) — E badanych próbek i porównaniu ich z roztworami o takim samym składzie i rozcieńczeniu, jak roztwór badany, tylko bez odczynnika epichlorohydryny. Pomiarzy były dokonane w elektrofotokolorymetrze typu „Visomat” przy użyciu żółtych filtrów (krzywa II) i bez użycia filtrów (krzywa I), a stężenie „c” dwuetyloamidu kwasu nikotynowego odczytywano z uprzednio wykreślonej krzywej wzorcowej (ryc. 1).

W wypadku roztworów mętnych i opalizujących przed pomiarami przesączano zarówno roztwór badany jak i porównawczy. Załączona tabela ilustruje uzyskane wyniki analizy ilościowej.

Nr próbki	Zawartość dwuetyloamidu kwasu nikotynowego w badanej próbce (gramy)	Pomiary bez użycia filtrów			Pomiary z użyciem żółtych filtrów		
		E	Znaleziona ilość dwuetyloamidu kwasu nikotynowego (gramy)	Błąd w %	E	Znaleziona ilość dwuetyloamidu kwasu nikotynowego (gramy)	Błąd w %
1	0,0230	0,15	0,0205	+ 12,95	0,10	0,0265	+ 12,95
2	0,0268	0,17	0,0299	+ 11,56	0,115	0,03025	+ 12,87
3	0,0265	0,165	0,02915	+ 10,00	0,115	0,03052	+ 15,17
4	0,0283	0,18	0,03189	+ 12,33	0,12	0,03189	+ 12,33
5	0,03247	0,21	0,03715	+ 11,07	0,135	0,03687	+ 10,00
6	0,0268	0,17	0,0299	+ 13,24	0,115	0,03025	+ 12,87
7	0,00654	0,025	0,007134	+ 7,44	0,0275	0,00727	+ 9,47
8	0,0375	0,235	0,04184	+ 11,46	0,16	0,0424	+ 13,33
9	0,02954	0,185	0,03339	+ 13,03	0,125	0,03289	+ 11,34
10	0,03125	0,1975	0,0349	+ 11,36	0,135	0,0354	+ 11,27
11	0,04432	0,27	0,0477	+ 7,60	0,19	0,0487	+ 8,30
12	0,0268	0,17	0,0299	+ 13,24	0,115	0,03025	+ 12,87

Średni błąd zarówno w pomiarach bez użycia, jak i przy użyciu filtrów, waha się przeciętnie w granicach od +7% do +13%, co jest nie do przyjęcia w zwykłych oznaczaniach analitycznych. Jest on spowodowany użyciem do badań płynów zawierających dużą ilość składników, w większości przypadków barwnych, mętnych względnie powodujących zmętnienie lub opalizację. Otrzymane w naszych wynikach średni błąd (7—13%), jak wydaje się, nie jest przeszkodą do wysnuwania wniosków.

Jest rzeczą bardzo problematyczną, czy uzyska się lepsze wyniki ilościowe stosując obecnie praktykowaną metodę rozkładu dwuetyloamidu kwasu nikotynowego i odmiareczkowania dwuetyloaminy w tych samych warunkach i w tych samych próbach złożonych mikstur i kropli, zawsze trudnych do analizy w ogóle, a tym bardziej do analizy ilościowej.

Zastosowana przez nas metoda kolorymetryczna przy braku innych metod analizy recepturowej dwuetyloamidu kwasu nikotynowego, ze względu na swoją wybiórczość może mieć zastosowanie w aptecznych laboratoriach analitycznych.

PIŚMIENNICTWO

1. Farmacja Polska, Vol. 8, str. 15, 1952.
2. Gosudarstwiennaja Farmakopieja S.S.S.R: VIII, Gosud: II zdat. Mied. Lit. Miedgiz, Moskwa, str. 130—131, 1952.
3. Kłosa J.: Entwicklung und Chemie der Heilmittel, Verlag Tecnik, Berlin, I, str. 272, 1952.
4. Młodziejewski F.: Ważniejsze środki lecznicze nie objęte F. P. II i sposoby ich badania, Farm. Inst. Wydawn. Nacz. Izby Aptek., Warszawa, str. 24—25, 1949.
5. Sienow P. Ł.: Farmaceutyczna Chimia, Gosud. Izd. Mied. Lit. Miedgiz, Moskwa, III, str. 358, 1950.
6. Sienow P. Ł.: Kurs farmaceutycznej chemii, Gosud. Izd. Mied. Lit. Miedgiz, Moskwa, str. 415—416, 1952.
7. Supniewski J.: Farmakologia, Wyd. Księg. Stefana Kamińskiego, Kraków, wyd. II, str. 262, 302, 306, 1947.
8. Waksmundzki A. i Romanowski H.: Acta Polon. Pharm., Vol. XI, str. 205—209, 1954.
9. Weil St.: Chemia organicznych środków leczniczych, Wydawn. Zakł. Narod. Im. Ossolińskich, Lwów, str. 420—421, 1937.
10. Welcher F. J.: Organic Analytical Reagents, D. Van Nostrand Company, Inc. New York, Tom III, str. 44—45, 1947.

Р Е З Ю М Е

Автор применил цветную реакцию эпихлоргидрина с диэтиламидом никотиновой кислоты (кардиамид, корамин) для его качественного и количественного обозначения в рецептуре при помощи колориметрического метода нижеследующим образом: К 5,0 мл исследуемой микстуры или к 0,5 мл исследуемых капель вливают 0,2—0,5 мл эпихлоргидрина, разбавляют 95%-ым спиртом до 50 мл. Затем всю смесь подогревают в течение 6—8 часов в водной бане при температуре 60° — 70°C в конической колбе с плоско присоединенным к ней, обратным холодильником или узким воздушным холодильником. В случае наличия диэтиламида никотиновой кислоты в исследуемом растворе возникает красное окрашивание, интенсивность которого определялась при помощи электрофотоколориметра типа „Visomat”. На основании измеренной экстинкции E была обозначена с помощью предварительно градуированной образцовой кривой концентрация диэтиламида никотиновой кислоты в исследуемой микстуре или в исследуемых каплях.

SUMMARY

The author used the colour reaction of epichlorhydrine with diethylamide of nicotinic acid (cardiamide, coramine) for its qualitative and quantitative determinations in prescriptions by the colorimetric method. 5 ml of a mixture or 0.5 ml of drops are treated with 0.2—0.5 ml of epichlorhydrine, and this is diluted with 95% of alcohol up to 50 ml. This mixture is heated for 6—8 hours in a water bath at 60—70° C in a cone flask tightly fitted with a return cooler or a narrow air-cooler. In the presence of cardiamide in the examined solutions there appears a red colour. The intensity of the colour is measured in Visomat's electrophotocolorimeter. On the basis of the calculated extinction E the concentration of cardiamide in the examined prescription has been determined and marked on an in advance calibrated standard curve.